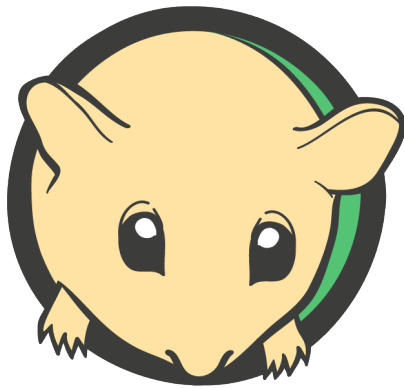

FELADATLAP
I. forduló

A MOGYORÓS PELE NYOMÁBAN

TERMÉSZETVÉDELMI VETÉLKEDŐ

SZIASZTOK, ÉN VAGYOK A MOGYORÓS PELE! A PELEFÉLÉK CSALÁDJÁNAK LEGKISEBB TERMETŰ EURÓPAI KÉPVISELŐJE VAGYOK, A BOKROK ÉS FÁK ÁGAIN PENDINGÜL ÖGYESEN MOZGOK, AMELYBEN SEGÍT PÁRNÁZOTT MANCSOM, MELYNEK KÖSZÖNHETŐEN AZ ÁGAKON FUTVA JÓL MEG TUDOK KAPASZKODNI. FELTŰNŐEN NAGY FEKETE SZEMEM VAN, MELY AZ ÉJSZAKAI ÉLETMÓDOMRA UTAL. FŐKÉNT NÖVÉNYI TÁPLÁLÉKOT FOGYASZTOK, OKTÓBER VÉGE ÉS ÁPRILIS KÖZÖTT HÉTALVÓ VAGYOK, HÉT HÓNAPIG TÉLI ÁLMOT ALSZOM. LOMBHULLATÓ ERDŐKBEN, FŐKÉNT TÖLGYESEKBEN, GYERTYÁNOS TÖLGYESEKBEN ÉS GYERTYÁNOS BÜKKÖSÖKBEN ÉLEK. FŐBB ELLENSÉGEIM A MENYÉT, A HERMELIN ÉS A KÜLÖNFÉLE BAGLYOK.

MAGYARORSZÁGON VÉDETT FAJ VAGYOK, SOK MÁS ÉLŐLÉNNYEL EGYÜTT NAGYON FONTOS VAGYOK, TÖBBEK KÖZÖTT A TERMÉSZETVÉDELEM SZÁMÁRA IS. TITEKET IS ÉRDEKEL A TERMÉSZET MEGÓVÁSA, DE NEM TUDJÁTOK HOGYAN KEZDJETEK HOZZÁ ÉS AZT SEM, HOGY MIT IS JELENT VALÓJÁBAN? A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN HASZNOS INFORMÁCIÓ MORZSÁKAT HULLAJTOK EL, AMELYEKHEZ KÜLÖNBÖZŐ FELADATOK TÁRSULNAK. TÖLTSETEK KI AZ ALÁBBI FELADATLAPHOZ TARTOZÓ MEGOLDÓLAPOT ÉS AMIPE A VÉGÉRE ÉRTEK, NEM CSAK AZT TUDJÁTOK MEG, HOGY MIÉRT TŰNNEK EL AZ ÉLŐLÉNYEK, VAGY, HOGY MILYEN TÖREKVÉSEK LÉTEZNEK A TERMÉSZET MEGÓVÁSÁRA, DE ÉRDEKES FAJOKRÓL ÉS ÉLŐHELYEKRŐL IS HALLHATTOK. A MÁSODIK FORDULÓBAN PEDIG MÁR TI MAGATOK IS TERMÉSZETVÉDŐKKÉ VÁLHATTOK!

KEZDŐDHET A VETÉLKEDŐ!

1

Partnerség egy jobb jövőért

Interreg

EURÓPAI UNIO

Románia-Magyarország

Európai Regionális Fejlesztési Alap

www.interreg-rohu.eu

Jelen média megjelenés tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

Ajjaj! A természetes élőhelyek csökkennek, de vajon miért?

Arról már bizonyára ti is hallottatok, hogy egyes fajok kipusztultak, amelynek legfőbb oka, a természetes élőhelyek csökkenése, eltűnése. De vajon mi ennek az oka? Annyi bizonyos, hogy a városi életforma, a mezőgazdasági tevékenység, utak építése és számos további tényező következtében a természethasználat már nagyon korán, sok-sok évvel ezelőtt megkezdődött és folyamatosan zajlik. Így napjainkra elmondható, hogy a természetes élőhelyek folyamatosan zsugorodnak.

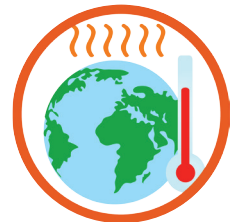
1. Feladat - ÁBRÁK MEGFEJTÉSE

Gondoljátok végig, hogy a fent említett tényezőkön kívül, milyen egyéb emberi tevékenységek járulnak hozzá az élőhelyek csökkenéséhez és írjátok le azokat! A megoldásban segíthetnek az alábbi ábrák.

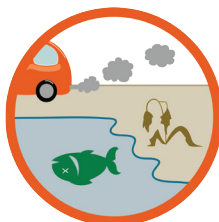
IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

MEZŐGAZDASÁG

UTAK ÉPÍTÉSE

EGYÉB

Tipp: ha az ábrák nem segítenek, olvassatok utána a témának! A „fajkihalás”, „fajpusztulás”, „biológiai sokféleség csökkenése” szavak segíthetnek!

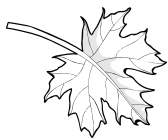

Jó-jó, de miért is probléma, ha kihal egy állat- vagy növényfaj?

A természetes élőhelyek zsugorodása az állat- és növényfajok példányszámának csökkenéséhez, majd kipusztulásához vezet. Fontos azonban látnunk, hogy egy élőlény eltűnése, nem „csupán” egy szép növény, vagy kedves állat látványától foszt meg bennünket. Az élőlények ennél sokkal fontosabbak, ún. „ökoszisztéma szolgáltatásokat” nyújtanak, melyek értéke felbecsülhetetlen! De vajon mit rejt ez a furcsán hangzó kifejezés, mit értünk alatta? Valójában mindazt jelenti, amelyeket a természet biztosít számunkra és amelyek nélkül nem létezne élet a Földön!

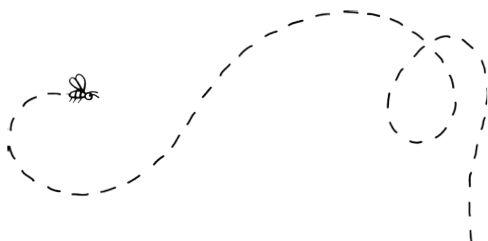
II. Feladat - KERESZTREJTVÉNY AZ ÖKOSZISZTÉMA SZOLGÁLTATÁSOKRÓL

Fejtsétek meg az alábbi keresztrejtvényt és ti is megtudjátok, mi mindenben segít minket a természet, vagyis milyen „ökoszisztéma szolgáltatásokat” biztosít!

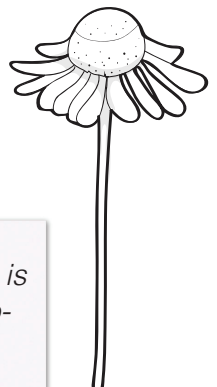

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

1. Egyes növények szennyvizeinket gyökérrendszerükkel megtisztítva biztosítják
2. Beporozzák a növényeket
3. Ökoszisztéma szolgáltatás, amely nélkül éhen halnánk
4. Árnyat ad a nagy hőségben
5. Énekes madaraink ebben segítenek a kertészeknek és gazdálkodóknak
6. A kőzetek elaprózódásával jön létre, termőképességét a növények elhullott részeiből piciny állatok és parányi élőlények segítségével képződik, alapfeltétele az egészséges élelmiszereinknek
7. A hegyvidéken lassítja a csapadék lezúdulását (így véd minket az árviztől)
8. A növények biztosítják számunkra fotoszintézisük során
9. Szépségével, a csenddel, a látvánnyal ebben segít minket a természet
10. Segít a gyógyulásban, egy népi mondás szerint „fűben, fában az”...

- Tipp: a keresztrejtvény megoldása is a témába vág, a megoldás, az ökoszisztéma szolgáltatások záloga!*

3

Partnerség egy jobb jövőért

Interreg
Románia-Magyarország

Európai Regionális Fejlesztési Alap

EURÓPAI UNIÓ

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

www.interreg-rohu.eu

Jelen média megjelenés tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió hivatalos álláspontját.

És ez ellen mit teszünk? – Nemzeti parkok a különleges fajok védelme érdekében

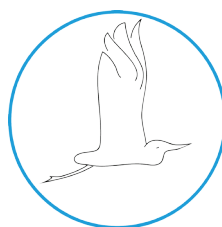
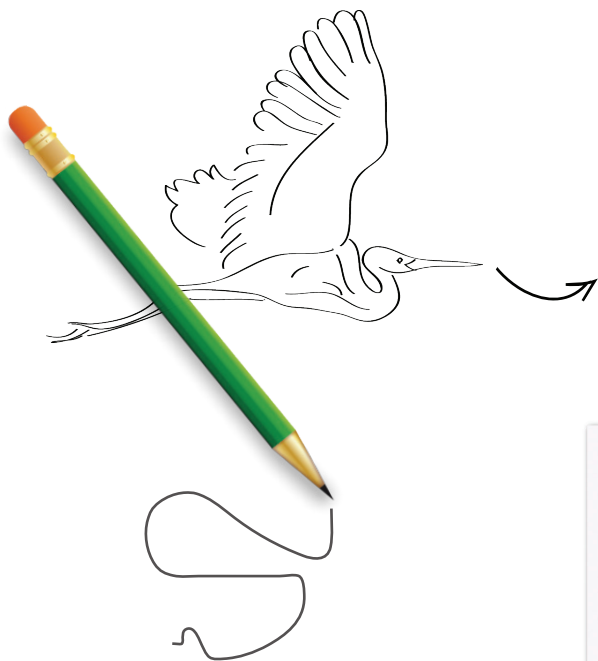
Most már látjátok, hogy mi vezet az élőhelyek csökkenéséhez és ez miért jelent óriási problémát. Sajnos az élőhelyek csökkenésével az olyan növény- és állatfajok helyzete is jelentősen romlik, amelyek speciális élőhelyekhez kötődnek, vagy valamilyen szempontból sajátos életvitelűek, mondhatjuk különlegesek. Azért, hogy ezeket a fajokat megóvhassuk, kezdetben az egyes országok világszerte sorban védetté nyilvánították ezeket a különleges állat- és növényfajokat. Később, megóvásukra egész területeket nyilvánítottak védetté. Védelmük, fennmaradásuk ugyanis csak a megszokott élőhelyükön, életközösségükben képzelhető el! Ilyen területek a tájvédelmi körzetek, a speciális rezervátumok stb., csakúgy, mint a nemzeti parkok, amelyek valamennyi földrészen - így hazánkban is - a természetmegőrzés kiemelkedő jelentőségű helyszínei.

III. Feladat - LOGÓ TERVEZÉS

Járjatok utána, hogy hazánkban hány nemzeti park található, majd keressétek meg, melyik esik a lakhelyetekhez legközelebb és rajzoljátok le a logóját. Szerintetek menő, vagy más-milyet rajzoltatok volna? Most itt a lehetőség, tervezetek ti is egy logót a nemzeti parknak és röviden, pár sorban indokoljátok meg, mi vezérelt az elkészítésben, azaz miért ilyennek rajzoltátok!

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

Tipp: a nemzeti parkok nem véletlenszerűen rajzolták meg logóikat, azok valamely helyi sajátosságra, jellegzetességre, vagy kiemelkedő értékre utalnak! Ezt mindenképpen tartsátok ti is szem előtt a tervezésnél! (A nemzeti parkokról a honlapjukon találhattok információkat).

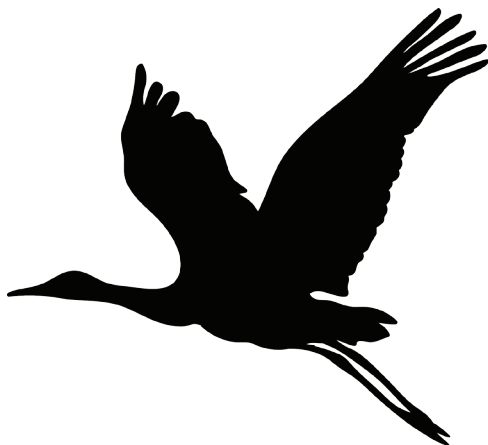
Natura 2000 területek - nem csak a legtrendibbeknek!

De vajon csak a fentebb említett különleges fajok jelentenek természeti értéket, csak az ő megóvásukra kell törekednünk? És mi lesz azokkal az élőlényekkel, amelyek nem ezeken a védett területeken, hanem például haszonerdőkből, mezőgazdasági földeken élnek, vagy legalábbis életük egy szakasza ezekhez a területekhez köthető (pl.: táplálkozás, fészkelés)? És mi lesz azokkal a fajokkal, amelyek bár nem annyira speciálisak vagy ritkák, de mégis folyamatosan csökken a példányszámuk? Részben ezen élőlények megóvására jöttek létre a Natura 2000 területek, amelyek immár nemcsak a ritka speciális élőhelyigényű, de a közönséges, széles körben elterjedt, ámde csökkenő állományú fajokat is védik.

IV. Feladat - FELADAT - A REJTÉLY MEGOLDÁSA

A Hajdúságban egy bizonyos faj védelme érdekében a kukoricaföldek egy részét is Natura 2000 területnek jelölték, pedig a közelben ott van a Hortobágyi Nemzeti Park is, ahol gondolhatnánk, hogy ez a faj oltalomra lel. Fejtsétek meg a rejtélyt, vajon melyik faj megóvása érdekében jelölték ki a kukoricaföldeket Natura 2000 területnek és miért?

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

Tipp: Itt is segítségetekre lehet a nemzeti park logója!

Natura 2000 hálózat - azoknak, akik nem bírnak a fenekükön maradni!

Most már értitek, hogy az egyes élőhelyek oltalom alá helyezése hogyan járul hozzá az ott élő fajok védelméhez. De vajon mi lesz a sorsa azoknak az élőlényeknek, amelyek nem egy adott helyhez kötődnek, hanem életük során nagy területeket járnak be (pl.: vonuló/vándorló madarak, halak, rovarok)? Jól látható, hogy nem lehetne sikeres egy vonuló madár fészkelőhelyének védelme, ha ugyanezt a madarat a vonulása során le vadásznák. Azért, hogy ez ne történjen meg szükség volt arra is, hogy a védett területek ne csak elszórtan jelentsenek védelmet, hanem hálózattá kapcsolódva biztosítsák a vonuló állatok védelmét, valamennyi életszakaszukban.

V. Feladat - A GÓLYA ÚTVONALTERVEZÉSE

Rajzoljátok be egy térképen egy fehér gólya vonulási útvonalát. Írjátok le, hogy a különböző életszakaszát melyik területen tölti. Jelöljétek be, hogy hol van különös veszélynek kitéve és azt is írjátok oda, hogy miért!

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

Tipp: évről-évre visszatérnek hazánkba ismerős, jeladóval felszerelt fehér gólyáink! Válasszatok egyet közülük és kövessétek az ő útvonalát. Ne felejtsetek a gólya nevét is feljegyezni!

Natura 2000 és a furcsán hangzó Pannon biogeográfiai régió – a különleges élőhelyekért és fajokért

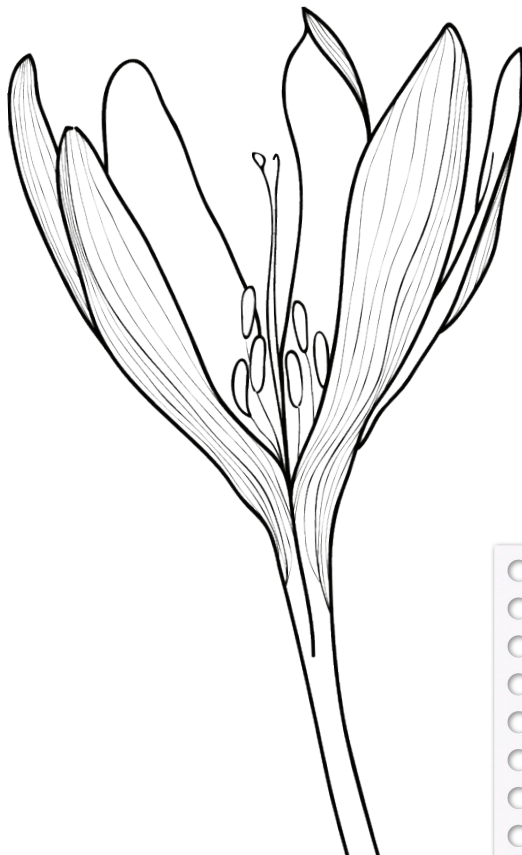
Hazánkban tehát kijelölésre kerültek a különleges Natura 2000 területek, amelyek az ország területének 20%-át adják. Magyarország természeti értékei alapján sajátos, kiemelt helyzetben van. Európát a szakemberek ún. biogeográfiai régiókra osztották fel, ezen régiók mindegyikének van sajátos, másutt nem, vagy csak igen kis kiterjedésben élő, rájuk jellemző élővilága. A Kárpát-medence nagy része az ún. Pannon biogeográfiai régióba tartozik, ahol számos olyan faj és élőhelytípus található, amely máshol nem fordul elő, ezeket „pannonikumoknak” nevezzük. A legtöbbször csak hazánk területén megtalálható pannonikumok esetében tehát különösen nagy a felelősségünk, hiszen az adott élőhelytípus, illetve faj állományának fennmaradása elsősorban hazánkon múlik.

VI. Feladat – PANNONIKUMOK UTÁN KUTATVA

Találjatok a Pannon biogeográfiai régióra jellemző pannonikum fajokat, soroljátok fel belőle ötöt és rajzoljátok le azt, amelyik a legjobban tetszik nektek!

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

Tipp: Ne csak állatokban gondolkozzatok, hiszen pannonikum lehet egy növényfaj is! A pannonikum fajokat gyakran endemikus, azaz bennszülött fajoknak is nevezik.

Natura 2000 – Védjük meg őket itt, ha máshol nem sikerül!

Most már jól látjátok, hogy a Natura 2000 védi többek között a kevésbé speciális, ámde csökkenő állományú fajokat és élőhelyeket, védi a vonuló élőlényeket és oltalmazza a speciális, csupán egy-egy régióra jellemző fajokat és élőhelyeket is. Még egy kategóriát megismertetünk veletek, ugyanis létezik jó néhány olyan faj is, melyek bár hazánkban még nincsenek veszélyben, Európa más részein megritkultak (ilyen pl.: a szarvasbogár, a remetebogár, a mocsári teknős, a töviszúró gébics, az örvös légykapó). Ezen állományok megerősítésében a még nem veszélyeztetett hazai állományok kiemelt szerepet játszhatnak, így a nálunk még nem veszélyeztetett fajok területi-élőhelyi védelmére is oda kell figyelnünk!

VII. Feladat – AZ IGAZSÁG NYOMÁBAN

Látjátok, hogy egy-egy élőlény számos okból válhatott Natura 2000-es fajjává (Magyarországon 37 növényfaj, 53 ízeltlábú állat, 9 puhatestű, 23 halfaj, 5 kételtű, 2 hüllő, 78 fészkelő és 13 vonuló madárfaj, ill. 18 emlősállat tartozik a Natura 2000 fajok közé). Az alábbiakban néhány fajt találtok, amelyekről különleges állításokat gyűjtöttünk össze és különböző okokból lettek Natura 2000-esek. Mit gondoltok igazak ezek az állítások? Járjatok utána és ha már izgalmas információk után kutattok, azt is derítsétek ki, hogy az egyes fajok miért kerültek védelem alá!

SZARVASBOGÁR

A szarvasbogár Európa egyik legnagyobb bogárfaja és szinte függőleges testtartással repül, így tudja egyensúlyban tartani testét a nagy „szarvai” (rágói) miatt.

SKARLÁTBOGÁR

A skarlátbogár igen jól tűri a hideget. A fából kibontott bogárnak néha egész felszínét jégkristályok borítják, de megesik, hogy odafagy a fatesthez. A teelésre készülő bogárban különleges, „fagyálló” fehérjék jelennek meg, melyek a sejtekben oda kapcsolódnak, ahol a sejteket roncsoló jégkristályok kialakulnának.

MAGYAR NŐSZIROM

Magyar nőszirommal szinte mindennap találkozunk, ugyanis egyik pénzérménkén megtalálható a képe.

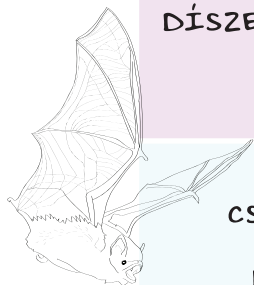

DÍSZES TARKALEPKE

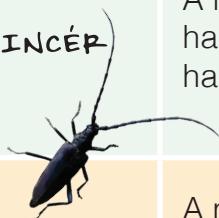
A díszes tarkalepke különösen érzékeny környezete változására, mert életciklusához egyszerre van szüksége a fa-, cserje- és lágyszárú szint növényeire.

**CSONKAFÜLŰ
DENEVÉR**

A csonkafülű denevér napjainkra a kipusztulás közvetlen veszélyébe került, pedig már 1901-től törvényes védelmet kapott.

NAGY HŐSCINCÉR

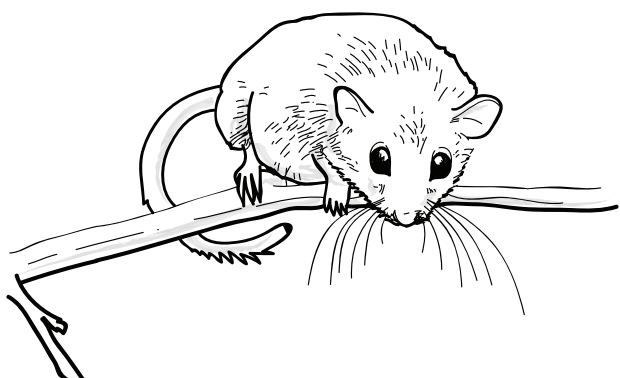

A nagy hőscincér, ha ingerlik, cincogásra emlékeztető hangot hallat, csápjait pedig arra is használja, hogyha hanyatt esik, segítségével ismét talpra álljon.

MOGYORÓS PELE

A mogyorós pele igen különleges módszerrel menekül. Veszély esetén képes elhagyni a farkát borító bőrt és szőrzetet, hogy egérutat, azaz peleutat nyerjen. Ez a trükk viszont csak egyszer vethető be, ugyanis a csupaszon maradt farkcsigolyákon nem regenerálódik újra a bőr.

IRÁNY A MEGOLDÓLAP!

Tipp: GIYF!

BÓNUSZ FELADAT - PLUSZ PONTÉRT

Ebben a feladatban úgynevezett anagrammákat találtok, amely nem más, mint a szójátékok egyik fajtája, melyben értelmes szavak, vagy mondatok esetünkben növény- és állatfajok betűinek sorrendje felcserélődött, méghozzá úgy, hogy az eredmény szintén értelmes szó vagy mondat lett. Segítségül egy példát írunk: árul lomb tini = Turbánliliom. Az alábbiakban tehát védett növény-és állatfajok rejlenek, próbáljátok meg kitalálni, mi bújik meg az anagramma alatt. Segítségül rövid információt találtok az egyes élőlényekről!

PÁGÓ HIV

Sokáig nem volt védett hazánkban, de hagymája mértéktelen begyűjtése miatt 2005 óta oltalom alatt áll

FEKHELYE KARÁT

Legnagyobb testű harkályfélének

ALFA ALPERES MAKK

Őshonos lepkefajunk

EGYETEK FALÓ

Fehér rokonával ellentétben, az ember jelenlétét nem kedveli, fontos számára a háborítatlanság és kifejezetten érzékeny a zavarásra

ALVILÁG EGRI STIGLIC

A jácintfélék családjába tartozó védett növény

KÁLYHA KÖZÉ RAKPART

Nászidőszakban a hím keveset dobol csőrével a fák törzsén, inkább jellegzetes nyávogó hangját hallatja ilyenkor, melyet akár több száz méterről is hallani lehet

GYEPES ROMOLÓ

Ha nyáron nagy a hőség az állat „nyári álomba” is merülhet, ekkor előfordul, hogy az alvó állat csak minden 5-10 percben vesz lélegzetet

VÉGE AZ ELSŐ FORDULÓNAK!